

איחוד

ברית הפועלים העברית הסוציאליסטית העולמית
פועלי-ציון (מאוחדים עם הברית צ. ס.)
ומפלגת העבודה הציונית העולמית, התאחדות

פארייניקונג

פון אלוועלטלעכן יידישן סאציאליסטישן ארבעטער פארבאנד
פועלי-ציון (פארייניקט מיט צ. ס. פ.)
און אלוועלטלעכער ציוניסטישער ארבעטס-פארטיי, התאחדות

UNION

of the Jewish Socialist Labour Confederation POALE-ZION (united with Z.S. Federation) and of the Zionist Labour Party „RITACHODI“

16/3/66

תל-אביב,

ת.ד. 1607

טל. 224785

דער אונטער-זיגנער, אלע זיי

מזל טוב! דיין מאמע און פאטער זענען געווען געזונט.
(מאמע און פאטער זענען געווען געזונט.)

משה משה

משה

כתובת: "איחוד עולמי, תל-אביב (ISRAEL) ת.ד. 1607, P.O.B. 1607, Tel-Aviv, "Ihud Olami",
לשליחה: ירושלים: "RITACHODI" Cable Address: פקס: 1 בנק העולמי תל-אביב תשנ"ו "איחוד עולמי"

EXHIBIT

1941

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C. 20535

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR
FROM: SAC, [illegible]
SUBJECT: [illegible]

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE

FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

RECORDED
INDEXED
MAY 1941

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C. 20535

אישי הנשיא, מורי, רבותי וחברי;

טוב לראותכם כולכם, שנחכנסתם מקצות הארץ, מקצות הכל, אל דגל הציונות העובדה - כאן. לאחר תקופה ארוכה של עבודה גדולה ואדירה, שכולנו חייצו עסוקים בה מעל לראש, נדמה לי שמתקרבת מחדש שעה מבחן, לא אומר משבר, אבל שעה מבחן, ליכולתנו להתקדם; עלינו לבחון אם תנועתנו בעולם במסיבות הללו שנראות לנו. לא די לה לתנועה חיה שנתה דבקה בחורחה שבובשה עם יסודה; השאלה האמיתית איננה, חברים, אם אפוא מוכנים לחזור ולשנן את העיקרים של ה"אני מאמין" התנועתי שלנו, השאלה היא מה טיבו של המירוש החי, הממשי, שצריך להתגלם במעשי יום-יום, ושאלנו מסוגלים לתת או לא לתת לעיקרים אלה, בנסיבות משתנות ומתחדשות לבקרים. בקיצור, הכעיה בתקופה זו היא מחדש - ביצוע עיקרים והגשמתם.

ימלה אולי תנועתנו בגולה להסתופף בשנים האחרונות, בשנות קיום המדינה, בצילו של המעשה הגדול שהתחולל בארץ ובחטות תפקיד המפלגה בארץ, בהגשמתו. אנו, הקרב כאן, בינינו לבין עצמנו, ולא לשם התרברבות כלפי חוץ אומר שחלקה של המפלגה, חלקה של מטא"י, בהקמת מדינה היה מכריע. היא נושאת בעול בשחונה, פיהוחה ושגשובה עד היום הזה, לא לבדה, אבל חלקה חשוב. וחלוקה העומס בינינו לבין תנועתנו בגולה לא הייתה שווה. אינני מקל ראש בעידוד שאבנו מן החברים בגולה ובעזרה הממסית שקבלנו מן הגולה ומן העם היהודי בכללו; אבל לנוכח התמורות הגדולות שחלו בעם היהודי, ונוכח השלב החדש או השלבים החדשים שאליהם אנו מגיעים במעשה תקופת המדינה, איננו יכולים להרשות לעצמנו לעתיד חלוקת עומס בלתי שווה, שהיא חוסף ותקיים בתנועה הציונית ככלל ובציונות העובדה בפרט.

בימים התם, לפני יותר מ-30 שנה נקבע במעייפים לתכנית, שכתבם ברל כצנלסון, ואשר נחת בזאת את המחשבה הקולקטיבית שלנו, נאמר אז - הציונות פירושה מרידה במורה בשעבוד בלויות בכל צורה שהיא; אצא ובהיות הגשמת הציונות בכל היקפה ותכנה הדבר המרכזי באסטרטגיה היהודית של הדור, המשיך ברל וקבע - הגשמת הציונות פירושה שיבת עם ישראל בהמוניו לארץ מולדתו; יצירת ישוב עברי המושדש בכל ענפי הטקס החקלאי והחלוצי, הקמת משק עבודה לאומי ומיתוח האפשרויות הכלכליות הצמוגות בארץ עד כדי קליטה רחבה של המוני ישראל הטבקטים להם מולדת.

הוא המשיך ואמר: - החיאת הלשון העברית וטיפוח התרבות העברית - קיום מדיני עצמאי בארץ ישראל רבתי.

הרבה ממה שהעלינו בחזוננו קם ועומד כעת לנגד עינינו כמש - אך זאת היא רק התחלה. אנו מצויים להמשיך הגשמת החזון עד תומו. דברי ברל נשתמרו ברעננות ועלינו לבחון אותם לאור המעשה הגדול שעשינו ולהוסיף את השתמע מהם לנוכח המעשה שעוד עלינו לעשות.

נבחון נא, חברים, את המושג - שיבת עם ישראל בהמוניו לארץ מולדתו. נבחון ונשאל את עצמנו האם שלמה המלאכה? האמנם בשני המיליונים שהעלינו וקלטנו ובמיליון השלישי שאנו מעלים עתה מגלויות המצוקה הפחוזה לעליה, הם העניין? האמנם נסתם החשון? הדברים נאמרו אז בעוד המוני בית ישראל במזרח אירופה קיימים במלוא אונם, ובכל עמקה של חודעה ההשתייכות היהודית שלהם. הם היו במצוק גומפי וחומרי, אולם לא נשחקו רוחנית, לא חרתיים, ואולי אפילו לא כלכלית; כוחם היה עצמם להרים את מטא הגאולה.

יהודי ארצות שאנו קוראים להם היום ארצות הרווחה הם עדיין קשורים באורח חיים ביהדות היהודית לקבוצת היהודי הגדול של מזרח אירופה. ניהוקו של הקבוצת היהודי בבריית המועצות מבין העם עדיין חדש וטרי היה, ועדיין פרחו עם חיי הרבות יהודיים עצמאיים, אם גם בנוסח החוקים את המסטר. בהרכב הדמוגרפי של העם היו גלויות אפריקה ואסיה גורם שולי בלבד, ולא בו ראינו אז את עיקר הבעיה ואת עיקר מקור הכוח היהודי בכלל, ולבנין הארץ בפרט.

כל זה נשתנה עכשיו. שואה שמימדיה לא עלו על דעה שוללי הגלות הקיצוניים שנתוכנו סתק מן החנויות היהודים את גולת אירופה במרביחה, שמטה טחנה לרבלינו את הבסיס העיקרי לכוח יצירה יהודי שנמנו ינקנו את עיקר היותנו הלאומית, ושכנין יסדו את הבסיס לקיום מדיני עצמאי עם העמק אל הניהוק המדיני והאנושי של הקבוצת היהודי בבריית המועצות מבין העם מתוסף במשך הימים גם כרת רוחני, ניהוק שורשי הניקה מתרבותנו הלאומית בכל צורה שהיא. גולות הרווחה פתחו בינתיים הוויה משלהם המושכת יניקה מארצות מזוריהן, ולא עוד מן הלוז היהודי החי באירופה. מרבית הקבוצים היהודיים באסיה ובאפריקה פאנו עצמם במצוקה ובכורח של יציאה, בריחה מדיית עקב הרס הבסיס הכלכלי והחברתי לקיומם. במשך השנים הללו נטשו כמעט כל הגולות אשר בארצות המזרח את ארצותיהן ונקלטו בארץ, עלו ונקלטו בארץ. נעשים כאן מאמצים גדולים לשלבם בחיי היצירה והבנין, וכבר אנו קוראים ראשית מרי ההצלחה בשליחות זו, אף כי עבר רבה העבודה לפנינו.

הזמן שנותר לנו להשלמה מפעל השאיבה, או הדליה, של הגולים, עולים מארצות המצוקה המתוחות ליציאת יהודים וקליטתם בארץ, לא רב הוא. לא נעלם מעינינו ואסור שייעלם מעיניכם כי מקץ שלוש, ארבע שנים הושלם כמעט כל מלאכת קבוץ גלויות ארצות המצוקה, ובכל הושרתה חומיע השאלה - עליה לישראל מאין הבוא?
הצורך הוא דחוף לבדוק את ההחליכים העובדים על היהדות בארצות אחרות ולהסיק מהן מסקנות עשייה, ויפה עשה אהת קודם.

למדנו, הכרים, לראות בינתיים שליה מארצות המצוקה היהו בעיקרה עליה נקלטה ולא עליה קולטת בתקופה זאת. כלומר, העליה שאנו חייבים בקליטתה ואין לה עדיין הכוח העצמי להכות שורשים בארץ בלי עזרה מן החוץ, ולשמש בשלב זה גם בסיס לקליטת אחרים עובדה זו מחייבת בעוד מועד הפנייה מבטנו ליהדות בארצות הרווחה, גם לולא ראינו את קץ גלויות המצוקה.

קרק המני עצמו הוא הניהוח הציוני של בעיה יהודי בריית המועצות. כמו בארצות אחרות שונות לגמרי במעמדן או במשטרן, שאדבר עליהן עוד מעט, עברו על יהודי בריית המועצות ההחליכים של טטיעה, זמח שאפשר לכנות גם בשם קונטר-טטיעה, היינו, התעוררות הדור השני להתבוללות וחילושיו אחרי ערכים יהודיים ששוב אין לו מבט ישיר עמהם אך בבריית המועצות שגי ההחליכים האלה חריפים וכאובים הרבה יותר, כי תהליך הטטיעה הפך למדיניות של הטמעה כפויה, ושליית הזהות הלאומית והכבוד היהודי ההסטורי.

ההתעוררות בדור השני מתלווה לכמיתה העמוקה להיחלץ מההשפלה הזאת ולהגיע לכלל נוקמליות לאומית, חיי עצמאות וכבוד בכל העמים הנהנים מעצמות וחרות. יש סימנים כי דקירת קומה יהודית והרגשת זהות יהודית המתעוררות עקב יחס הסכיבה הנוכרית, ומתקומת ישראל גם יחד,

הם שני כוחות גדולים המשפיעים על דמותו של חלק מן הדור היהודי הצעיר בברית המועצות. אנו מאמינים מקווים כי בלחץ ההתליכים הטבעיים, וגם בלחץ הציבור המחכים בעולם, השתדל בקרב החברה גם בקרב השלטון בברית המועצות כי אין למנוע מן הקבוץ היהודי את הזכות לבלוי עצמאותו הלאומית ולחינוך היהודי של הדור הצעיר; כי אין להתאכזר ולהחזיק משמחות במירוץ, כי הסדור הוא ברבנות משמחות המיהלות להתאחד עם קרוביהם בישראל. כן יש להגיה ליחידות הסובייטית לחדש קשרי גוף ודעו עם העם היהודי כולו.

הנועמנו, שיקר הורחה ולידה ברוסיה מקומה המתכנה הראשונה, בראשית המאה, משתמחה והשתתף במלוח כוחה במאבק בהצלת יהדותם של יהודי רוסיה, והם רבע מן העם היהודי כיום, ולזכותם לבחור כהון בחירה חומשית בעליה למולדתם הלאומית, ההסתורית. עם ישראל לא יחדל להעמיר ומלקוח ולכו שנתה עם. אך יותר מכך, הוא לא יחדל מלהאבק במלוא כוחו ובתמצית כוחו, וירכז סביב מאבקו הצודק את שורשי החרות בכל קצווי העולם.

אפנה, עכשיו, חברים, אל מה שנחוג לקרוא אצלנו בשם - ארצות הרווחה, ההגדוה המקובלת היא כי אלה הן ארצות בהן קיימת קווחה כלכלית, אזרחית ותרבותית, ובהן גם חופש ממשי למיעוטים וליהודים בתוכם להשאר בארצותיהם או לצאת, הונך ברירה חופשית אם לעלות לישראל או להגר לארץ אחרת, או לחיות כאזרח נמסס. זוהי אמנם הגדוה רחבה מאד, והיא מטשטשת לפתית במקצה את ההבדלים הקיימים בין ארצות שונות, שכולן נקראות ארצות רווחה, יש ארצות שבהן לדאבון לבנו כבר ניכרים אותה פכשדי רעה, לגבי הנאי החיים היהודיים במקום. עודני תחת הרושם המוקדע של הדין והשבון של חברנו על המצב בארגנטינה, שנפטר לפני זמנים אחדים במליאה הקונגרס היהודי העולמי. יש ההליכים הרי סכונה בארצות אחרות, יש חברים הרואים אותם גם בארצות בהן היהדות שלוחה ובוטחה מאד. השליחות הציונית במקומות שבהם הסכנה נראית לעין היא מלחמה בעוורון היהודי, באשליה העצמית ~~אשמשאכא~~ שהמיטה עלינו תוצאות כל כך טורידות באירופה כדורנו זה. אינני יודע אם אני צריך אמילו לומר זאת שאנו בכל לב רוצים לקוות שאותה פכשדי רעה יתבדו, אין אנחנו רוצים לבנות מטיסתנו הציונות על קטטורמות בלבד, אשר הדרושנה פתרונות דרסטיים כגון פינוי המוני וסחיר. השאלה אינה, איש, רק מקיחה עינים טחות למכנה אפשרית, אלא סיפוח המניעים הציוניים לזהות יהודית ולהשכלכות במעשה התחיה, בכל המקומות ובכל הימים, בארצות הרווחה, במקומות השקטות ובתקומות, הלילה, המתחזות.

הזכרתי את ההליכי הטמיעה וההליכי הקונטר-טמיעה המוקדים ישובים אלה לאחר שהדילו להיות קשורים בטבורם אל מרכז החיים היהודיים באירופה. במידה ידועה עושה ההליך השיבוט ליחידות את מלאכה המלחמה בטמיעה, אולם הוא לא יעשה אותה ביסודיות ובשלמות בלי כוח מדריך ומכוון. יחר על כן, קיימת גם אפשרות, וראייתאם בבקורי בארצות ובצרתה, אם כי הנקורים היו חסומים, קיימת סכנה שתקום מנועה של שבירת חומות יהודיות שמהיה א-ציונית, וכעצם, לפי המיסתנו, גם א-לאומית. כך ינתן, בדרך זו יכול להנתן מורקן לחימושי הזיקה היהודית של הנוער, של הדור השלישי כבר, בלי שמהמך הזיקה הזאת לכוה חיובי ובוונה, עחיד נצחי לעם במולדתו.

ההליכים אלה בחיי הרוח מלווים ריבוד חברתי חדש, חייב לענין את התנועה הציונית בכללה ואת מנועה העבודה הציונית ביחוד. נאמר גם כבר מה בדברי הברכות שהברים הביאו, נטישת חיי עבודה, ד-פרולטריוציה מצד אחד, ומצד שני התרחבות שכבה המשכילים ואנשי מדע וטהנולוגיה שלא

סוכנה בחובה סכנות חברתיות שאין ברצוני לפרש כאן, והמבין יבין.

מאידך, נדמה ששכבת המשכילים החדשה עידה לבעיות החברה של הדור והיא מצפה לדחף, לנס ולמנהיגות שיש בהם גם משום אתגר חברתי וגם משום הרוויה הצמאון לבטוי לאומי. עיקרו של דבר, חייבת הנועה הציונית העובדת להם את המענה הציוני היסודי על המקוזה, על המאווים ועל הצרכים של דוד יהודי חדש זה, והיא חייבת להטש דרכים לדור זה ולכבשו בכוח ערכיה היסודיים. לא נוכח להתקיים כהנועה הקשורה לערכיה קשר של זכרונות, נוסטלגיה ואחדה בלבד, ללא מעשה בואל. אמר אחד החברים כי הגולה של היום היא בעיקרה גולה מרצון, באשר אנחנו רואים לפנינו כבר עכשיו רק את גולת הרווחה, גולה וולנטרית. עלינו להעמיד מולה באולה מרצון, תחיה וולנטרית, לאומית וחברתית, תחיה של עצמאות מדינית בישראל.

מאמינים אנו בחלומנו ובתקומו של העקרון הציוני של הפיסת אחדותו של העם היהודי ושל הצורך כריכוזו על ארצו במושכלות ראשוניות. ואם מחזיקים אנו בתפיסה של ה"ישראל-אוטונריים", של ההווה הלאומית היהודית בדורנו, חייבים אנו להטיח חיים חדשים בכמה עקרונות של הנועה התחיה שלנו. העקרון האחד הוא, וזה אולי קצת מתמיה, רעיונו של אחד העם - המרכז הוא בארץ ישראל, המקדין מאורו הרוחני על ההיקף היהודי בתפוצות. השוממתי בכוננה המילה מרכז, ולא בבטוי השגור יותר - מרכז רוחני. אחד העם עצמו הסביר כי המרכז עיקר, ובדואי עיקר הוא בימינו, כאשר הויכוח אינו נטוש בין מרכז לבין ריכוז, בין תחיה הרוחלבין קבוצ גלויות, אלא בין יהדות ישראל במרכזה לבין תפיסות מוליצנטריות המתעטפות למעמים בסיסמה מצודדה כל כך כמו - ארץ ישראל ובבל, וללב מי זה לא ידבר? מעין חלמוד ירושלמי וחלמוד בבלי, הנוצרים במקביל. זוהי, חוששני, אידאולוגיה אנטי-לאומית, המתעטפת בפרזיולוגיה לאומית, וטובה, חלילה, התפוררת הגוף בתוך מירוד ומיזור הנפש.

יש אמילו אומרים, איש לא בדק זאת, כי מטפר היהודים בארצות חבירה, הטועמדת לאטן לה אח החיאוריה זאת בבל, עלול לפחוח וללכת בגלל סכנת הטמיעה בתוך החברה הנוכרית ובגלל נישואי התערובת המסייעים לה שעלולים לעלות על הרבוי הטבעי.

יש העוטים כמאמרו של מנדלי, אומנה מהחורה הזאת, במירוס של איכות מול כמות; זוהי אסליה וסכנה גדולה בה.

במי נעמוד כמרכז? יש בודאי דברים שהם חובתנו שלנו, של העם היהודי במדינתו, של הנועה העבודה בארץ, ולא כאן המקום לדבר עליהם כי אנחנו כאן יושבים עם חלק הנועה שמתכנס מן העולת אתי מחוץ לישראל. מה שישראל צריכה לעשות, יש הצדמנויות אחרות וידובר, ואני מאמין שגם ייעשה. אולם, אל תטעו לחשוב כי זה ענין לישראל בלבד, היא לא תרים לבדה את המשא. חידוק כוחה הרוחני והמוטרי של ישראל אינו דבר שיעשה בלי הגולה ובלי אנשינו בגולה. עצורים במזורי ישראל בקולה הכוחות לגאול, ולא רק להגאל, ובבואם לארץ עצור בהם כוח לקלוט ולא רק להקלט, כלכלית וחברתית. אפשר לומר שיש כאן מעבל קסמים המחייב אותנו לחקוף את הבעיה משני צדדיה. העלאת כוחו והשפעתו של המרכז הישראלי באיי היהדות כדי שיהיה לאבן שואבת העקה יותר לעליה, והגברת העליה ושאיבת כוחות מן הגולה כדי לחסן ולהגביר כוחו הרוחני והכלכלי והחברותי הממשי של המרכז.

אל התשדושי במה שאין בי - אני מחטיב מאד את הצורך בהעמקת חיי הרוח היהודיים בגולה, אני רואה בזה אחד היסודות החשובים והאיתנים שאנחנו צריכים לדאוג לו, גם לדורות הבאים. נהפוך הוא, כדי שיהיו לגולה כוחות לחזק את המרכז בישראל, חייבת היא עצמה לגלות חוסן לאומי ולטפח יצירה לאומית - זוהי הדגשתי והערכתי.

אישא לעצמי לעבור עכשיו לפרשה אחרת ולנגוע במושב אשר גם הוא הוחקף בזמנו בידי צאצאי כיון שבנו, הוא המושב - עבודה ההווה הציונית. המדובר הוא בתפקידי שתתנועה הציונית נוטלת על עצמה לביאור חיי היהודים במקומות מושבותיהם. יש, לדעתי, כיום למושב זה, או אריץ להיות למושב זה חוכן שונה. יש ללוותו בדברי אזהרה, שלא יהפך הלילה עבודה ההווה לצידוק ההווה הנצחי ולהנצחתו, אשר במירוץ השנים עלול להשכיח את עובדת היות היהודים בגולה, שלא ייעשה חיזוקה הלאומי של הגולה לחיוב הגולה ולשכיחת המולדת. באופן מרוכסלס, או אם נוח, מבחינה אידאולוגית לומר באופן דיאלקטי - אנו נקראים לבנין לאומי של הגולה בשם שלילת הגולה.

הבדיר פעם הי"ר נחום גולדמן, מיושב אתנו העקב, את ההבדל בין מאבקי היהודים במאה ה-19 ובמימנו, ההבדל בין אז לבין עכשיו, במילים אלה - אז נאבקנו על הזכות להיות שווים, וכיום נאבקים אנו על הזכות להיות שונים, לא להכנע.

הציונות נאבקה על כיבוש הקהילות, במקום שהיו קהילות, זעיר מה וזעיר שם יש לכך מקום גם היום, ואני גם שומע שלתנועתנו היו אילו הצלחות בענין זה מה רשם. אבל עיקר המאבק היום הוא על גיבוש קהילות, על התודעה של קהילה יהודית, בעוד שעכשיו קיימים רק יחידים יהודים מפוזרים. בימים ההם נאבקנו על זכויות ועל רווחה, כיום אנו צריכים להאבק על הבטחת ההזדהות היהודית ועל חוסנו של הבאון היהודי. נאבקנו על הכמת זכות החינוך לילדי היהודים, ואנו נתבעים להאבק היום על החינוך היהודי; לא רק שבני יהודים יוכלו ללכת לבתי ספר חשובים מאד, אבל עלינו עכשיו להאבק על חינוך יהודי אשר צריך לאפשר קיומה היהודי של הגולה היהודית של עוד היא בנכר. יחד עם זאת - לאפשר זרימה טמטית לישראל בדרך הזה ובדורות הבאים - זוהי, לדעתי, עבודה ההווה, הציונית במימנו. נזכור כי זהו התנאי להיותנו עם חוששי בארצנו, היותנו עם אחד, ובשכלינינו זו אחת טאבני ניסוד, או אכן המינה. הכליחה ושעמה של פעולתנו היתה בכל הזמנים, ותחיה גם בעתיד - עליה לישראל, בנינה וביצורה בחומר וברוח. חותרים אנו למרידה גמורה בטעבוד גלויות בכל צורה שהיא, ולשיבת עם ישראל בהמוניו לארץ מולדתו.

כולנו יודעים שעבר טטחו על העם היהודי בוררנו זה, בצד שואת ההשמדה בא גם הקוממיות. הנסיון ההיסטורי אריץ שיטלטל אתנו, יאחז בנו ויסוך בעם את הכוח להגאל ולהמשיך במעשי גאולה. על התנועה להסיק את מסקנותיה לאחר שכפי שאטרחי בראשית דברי, עברו עלינו מספר שנים שתתנועה ה הזאת, היושבת כאן מן הארצות האלה, יכלה אולי להיות בהדגשה שנעשית עבודה גדולה, עצומה, אדירה, היא געשית בין כך ובין כך ואנחנו בצורה זו או אחרת טטתהפסם בה, גורמים וכו וגרמנו לכך. עלינו לחסיל על עצמנו חובה הנובעת מטאבנו וממעמדנו כיום. יש לעתים, חברים, ויאוש חוקף אותך, לאחר כנטיט וועידות אשר אינם מביאים לידי הוצאות. את אשר יכולנו אולי להרשות לעצמנו בשתי עשרות השנים הראשונות אחר קום המדינה, איננו יכולים ואיננו מותרים להרשות לעצמנו לעתיד לבוא; הגיעה השעה לפקוח אינינו ולראות את המטכר שלפנינו אנו עוהדים, או את הטבחן החדש שצריך לקטוח מאמץ לעמוד גם בו.

החובות חלות על התנועה כולה, על כל חבר בתוכנו לחוד. אמתח בחובות היחיד, במצוהיו המעטיות של כל אדם בתנועת העבודה. אנו מעולם לא הסתמקנו בדבקות בעקרונות שאין אחריות מלוי חובות. לא די היה לנו בשכועת אימונים וכפרוגרמה ללא הגשמה עצמית. אנו גורסים ציונות הלוצית ובמרכזה החלוץ היחיד הקובר לפני המחנה גם בגופו.

על שמים מצוו כעה ציוני סוציאליסט בימינו - על הגשמה חזון בנינה והקומחה של הארץ ועל היזוק וביצור רוחה הלאומית, הציונית של הגולה. אינני מחכוך לרדת כאן בדברי על חובות היחיד, לחייו של כל יחיד, אני יודע עד כמה זה ממרר את החיים, ולשאול את כל אחד במישרין - מדוע אחת אינך עולה היום. יודע אני שיש דבר שאמו נסיבות, ויתירה זוכר אני אמילו איך אני עליתי לארץ, או איך הורי ומשפחתי לא עלו לארץ. במושג נסיבות וחנאים אפשר להכניס הרבה, ויש הרבה מוצדק ולא מוצדק, אבל לאמיתו של דבר מצווה כל יליד בתוכנו לפעול לעליה, לכוון ליבו לעליה, לעליית עצמו, לעליית בניו, לעליית אחרים שבטיבתו; איננו יכולים שהנועתנו תהיה לא באטמוספירה של עליית-ישראל, את אנחנו רוצים להיות תנועת העבודה הציונית בעולם אשר במרכזה, או אשר לפניו, עומדת ישראל.

הסעיף השני בחובות היחיד הוא - הגאון היהודי, התרבות היהודית, המורשת היהודית. אנו, אנשי הציונות העובדת, הננו קודם כל יהודים באים באהלנו ובצאחננו, בלי הנמכת הדגל ובלי השטוש הדמות בין יהודים ובין גברים. לשם כך אנו מצווים על הגברת החינוך היהודי העברי לדור מעומד ולדור הבא, ברוח עקרונות הציונות העובדת, חינוך לתודעה יהודית על עקרונותיה ושורשיה, לימוד השפה העברית ודברי ימי ישראל, הכנת תרבות עברית לדור, כי זה גשר חי ליצירת זיקת גומלין בין המוצות הגולה ובין ישראל. לימוד השפה העברית זה לא מטפיק, אפשר לדעה שמה זו או אחרית, ללמוד אלף או אלפיים מילה, זה עוד לא ייצור את הקשר הרוחני, הקשר הגשמי אשר נחוץ לנו למעט מליוני היהודים שנשארו בעולם, הקשר בינם לבין ישראל והקשר בינם לבין עצמם להיות עם יהודי בעולם.

כל אלה חובות היחיד הם, את כי קשה מאד להבריל. אולם אנו יותר מקבוץ של יחידים, אנש ציבור, אנו תנועה. ביסוד התנועה ובמצוות עשה שלה מרובים הדברים שהם למעלה מכוונתו של יחיד לביצוע. כלל התנועה גם הוא חייב להיות החלוץ העובד לפני המחנה הציוני במשימותיו ההסתוריות. אנו חייבים להיות הנושא האנושי, המדינאי, השקור שבקיסה. על התנועה לבלות כוח לבנות את עצמאות ישראל במדינתו ולהבטיח היוותה הלאומית העצמית של הגולה. המעולה צריכה להקישוה בשלושה זרועות, שימחתי עליהן - א. חינוך. יודע אני שנקטיה מעולה מטוימת בשטח זה בארצות אחרות ויודע אני שהברינו וגם אנשים אחרים ציונים מעילים בה. אבל נשאלת השאלה - 17 שנה לאחר קום אמדינת ישראל ולאחר כל השלטלה האיומה שטולטלנו, מדוע מעטות הארצות בהן נקטיה המעולה ומדוע כה מעטה היא?

יכולתי לתת מספרים ולספר, אפילו במדינה שבקראי עכשיו, ששם ישוב של חצי מליון יהודים עכשיו, ולרגלי הסכנת הרבות בין ישראל לבין אותה מדינה, אותה מדינה מעמידה אפשרויות לימוד עברית לכל מי שרוצה, ובאונזיברסיטה אחת או שתיים ישנן קטדראות וישנם שם קרוב למאתיים תלמידים לומדי עברית, וביניהם אפילו 2 יהודים - שני יהודים לומדים בין המאתיים הללו, כשאין באמצעים או בכסף ולא בשום מאמצים. כאשר שאלתי - אמרו, זה כמעט סתאים לאחוז שלנו באותה המדינה.

על התנועה להעמיד לפניו טיסמה לביצוע, ובאשר אנחנו כל השנים הללו מה בארץ רגילים לרצות לממש דברים ולראות דברים בניבוט, הייתי מבקש את התנועה הציונות כולה להעמיד בפניה מדי טעם בפעם איזו מטרה ולהבאיד שבמקד מסוים, להקים עשרות בתי ספר יהודים חדשים בקהילות

שונות ובאמצעות שונות, וגם מוסדות להכשרת מורים, הנועמנו בארץ תגבע להם ידה לוחשת מורים ומדריכים למוסדות אלה, ובדואי המלא מה שהוכל, אבל אני מראש אומר אצא להנועמנו בגולה - לא הכל, ודווקא שגביע עכשיו לענין אנשים, לא הכל יכולה להם הנועמנו מכאן, היא חייבת גם לראות את ביהח-ביחכס כאן ועוד הרבה חסר. ובדברי על בתי ספר רצוני לומר שכוונתי לבתי ספר ממש, בתי ספר יוצאים בתכנית מלאה של בית ספר רביל, ולא איזה דבר על קצה המזלג, כמו שיש מקומות שהתמארים שיש רבבות תלמידים שהוטמסו משהו ב"טנדיי סקול" או "סטרדי סקול" על קצה המזלג משהו.

חברי האיחוד, אולי נזכה ונחדש משהו מן הכוח העצום שהיה בהנועת הרבות בגלויות מזרח אירופה בין שתי מלחמות, הרבות בליטא ובמולין. הדבר דורש מאתנו הנושח מוסרית וארגונית גדולה, ועלינו, עליכם לקבלה על עצמכם. מאמין אני שאם ימצא הכוח האיזאי המארגן, ימצאו גם האמצעים בגולה ובארץ, ועל זאת קבלו אומנו כאקספרטימן אפשר בעט היהודי למצוא אמצעים לדברים כללו אם מציגים מטרות, מציגים חביקה, ויש נושא לכך. העט היהודי איננו עני; יהודי ארה"ב אינט זקוקים לעזרה ולחסימה מישראל להקים רשת חינוך, הם רק צריכים לרבות שזה יהיה, צריכים לרבות שהילדים ילמדו כך. אוחו דבר יהודי אמריקה הדיומית, בקרתי שט ונדמה לי שאני יודע את מצבם הכלכלי.

שנית, ארגון עליה. אמרתי משהו בדברתי על חובות היחיד אך אני מדבר עכשיו על התנועה. גם מה הייתי מציע לתנועה לש למל בהכללות ולא לדבר בעליה.

כולנו מדברים כבר 20 שנה על עליה. ואף פעם אינך יודע אם התנועה עשינו משהו או לא עשינו משהו? השיב לעצמה התנועה איזה אתגר ואיזו מטרות, במסך ארבע, חמש שנים, מקונגרט לקונגרט, כדי שזה יבנה על קרקענו, ויתבע מההתנועה, שנוכל לבדוק את עצמנו; קבלנו על עצמנו משהו, עשינו משהו, מלאנו. גם אם הראשית הזאת היא מצעיה, אבל זה יכול לסמל ראשית המורה, אני גם לא מסכים שזו קאטיה מצעיה לפי הנסיון עד עכשיו. מה עשינו ומה פעלנו בארצות הללו, אני יודע שאנחנו בארץ כבר כמעט שני מליון וחצי, אבל זה לא בה מהארצות הללו. מה שאני מציע יכול להוות סימני דרך לתנועה וקנה מידה לאמוד בו את יכולתנו ואת הישגנו. אנחנו זכאים להאמין שצד אחרי צד יגדל הענין.

ג. קריאה לנוער. מזכירות האיחוד, אני יודע, אישרה לפני זמן מה הכניח נועמה וחיונית, זה היה בהחייצות עם חרינו באוכנות היהודית, שתבוצע סעם מחלקה הנוער והחלוצ באמצעות ועדה שתמל בשט המוסד לחיאום, המוסד המשותף לממשלה ולסוכנות היהודית והתנועה הציונית, הממשלה וההתיישבות העובדת קבלו על עצמם להח מכוחם יחד להכשרה שליחים מתאימים לקהילות יהודיות, כפי שהן בימינו אלה. כל זה עוד גוסף על השליחים שתנועות ממוימות שולחות אל הבריחה בגולה, גוסף לכל זה רצון להרים שכבת שליחים שיכואו לכלל, לכלל הנוער ולכלל הדור הצעיר, לכלל העם כולו. הנועמנו, דומגי, צריכה וחייבת ליצור את האקלים ואת הרקע בשביל השליחים שיבואו מן הארץ, לגלות באזכר את העסקנים הסטוריים והאנשים שיראו בכך שליחות ויקבלו על עצמם עול הוראה והדרכת לתמוני הנוער.

זכורגי, בישיבת הועד הנוער הציוני האחרון, שדברנו קוד על ההסתדרות הציונית, ואני אינני מסכים לדברים שנאמרו מדי פעם שיטנם הבדלים גדולים בהבנת העם הציוני, בערכו, ביכולתו שצריכה להיות לו, אין כל הבדל, התנועה הזאת יכולה להרים משהו והיא צריכה להיות המחובת. אמרתי אז - כתובת של לפחות חמש מאות אלף בחי. ההסתדרות הציונית והתנועה הציונית בעולט, יש לפחות חמש מאות אלף בחי. יהודיים, ישנה לפחות כתובת לשליח ישראלי את הכתובת לבא. לכן אני אומר - רקע לפחות לחקים, אקלים ליצור, כי יכולים להיות רבבות בחי. יהודיים שרואים את עצמם ציונים ומאז אולי יתחדו ויתחשו ממני השליחים היהודיים. אל נשלה את נפשנו ואל נרמה את עצמנו, כאשר זה מביק עדיך יש שנבהליה משהו.

זה מגיע עדין יש שנבחרים מזאת.

השליחים, כפי שאנחנו מתארים לעצמנו, יראו בפעולתם ראשית הנועם, יחדשו בפעולתם והם עשויים לגרום לזיקה, להזדהות הנוער עם קהילתו, עם עמו, להעמקת החוכן היהודי בחייו של הנוער ולקרבו בגשש ובגוף למדינת ישראל. הדבר יחייב מוסדות מיוחדים להכשרת שליחים כאלה.

בחללה של ידידת מרכז מפא"י לפני הודשים אחדים הומל דקיון, ואני שמח לראות את התכנית הזאת לובשת צורה ומתחילה לרכוש ככר כלים. עוד בחודשים הקרובים יתחיל לפעול המוסד החדש להכשרת השליחים הללו. תנועתנו בארץ ובגולה חייבת להירתם לכך במלוא אונה אם המצי הנועה אנחנו; אם אנחנו נעמיד לפנינו את השאלה הזאת - דע לפני מי אמה עתיד לתח דין וחשבון כשנעוד שנחיים, שלוש נחכנס עוד פעם בוועידה ונשאל את עצמנו מה עשינו, מה הסגנו ומה בצענו. קשר כל ינחק קיים בין פניתנו לנוער היהודי בגולה לבין חובת תנועתנו למצוא מסילות ללב שכבת הסטטליים הצעירה. אין שביב, ולו גם הקטן ביותר בתנועתנו בגולה שאינו יכול ואינו חייב להתחיל מיד בהרחבת הטריטוריה החברתית. עלינו להציב את האתגר הלאומי והחברתי שלנו בפני שכבה חדשה שכבר היום היא רוב מנין ואולי תהיה בעתיד הלא רחוק אף רוב מנין בציבור היהודי; בענין זה אין מי שיעשה את המלאכה מבלעדנו, מבלעדי הציונות העובדת. מאות אלפי הסטודנטים היהודיים בארה"ב ובארצות אחרות הם נושאים בחובתם מוטנציה עצומה אנושית, לאומית, ציונית וחברתית, לסטודנטים אלה יש לתביא זיק אשר ידליק את החזון הלאומי והאנושי שבחובתם וינחם למעשי גאולה לעמם.

יודע אני, או חוששני, שיאמרו לי שהדרך קשה, כבדה, ארוכה, אבל גם דרך ארוכה ביותר מתחילה בצעד אחד, בצעד ראשון, ובכל זאת זה לא כל כך הצעד הראשון, אם כי אני יודע ואיני מתביש לומר ולחזור, העולם הזה, בחוץ לארץ, בשנים האלה של קיום המדינה בענין זה לא מעל. אני אומר - צעד ראשון, אבל אתגר גדול מאחורי הצעדים הללו ואחריות גדולה.

אזכור עכשיו כאשר עמדנו לפני הצעדים הראשונים של העליה הגדולה, ההמונית שקלטנו, ושאלנו את עצמנו כיצד זה נישב ביהודים אלה מארצות המצוקה, כפי שהם באו, איך אחס נישב את הארץ ואיך אחס נישב, ידענו כי לרובט אין הכשרה הלבבות ולא הכשרה הגוף והדושים כדי להצטרף לתנועת העבודה בכלל ולמטמחת האדמה, לתנועה הקבוצית וההתיישבותיה. כאנו אז אל התברים בתנועה המושבים ואמרנו להם - שתחכם הגיעה.

העשו נא, חנו אתם כוחות והוציאו מכם אנשים, להדריך ולכבוש אנשים אלה לקרקע ולמחרשה. יכולנו, בעזרתם ובעזרת אנשים שנחלצו מהיטובים, מהקבוצות והתמושבים, יכולנו למשימה. היטובים הללו הם עכשיו מעמוד המיכון בהתיישבות ובחיי המדינה.

אבינו מדוע עלה בךרונני, או בחזונני, עכשיו, כשאני עומד לפניכם הזכרון הזה. אני בדומה לזה אומר עכשיו לתנועה האיחוד בעולם, שתחכם הגיע עכשיו מחדש. לא אחשוש ממלים רמות, ואומר כי ההסטוריה טובעת מהציונות בכלל, ומתאיחוד העולמי בטרט, החלצות מחודשה לארגונו של העם לבאולה עצמית, ולגאולה הארץ ובנינה. בעומדנו עתה מול ובתוך התמורות המתחוללות בעם היהודי, ובעמדינו עכשיו ביחוד הרחבת בנינה של הצרף, מנין יכולים לבוא יהודים עכשיו לבנינה של הארץ, לאחר שכמעט אנחנו מחסלים או מטיימים את פעולה הקליטה והגאולה והעליה מארצות המצוקה.

ייתכן לכת בועידה זאת, חברים להנוקה בארצות הגולה, אל נא נחמיץ ההסדמנות והמטוריות
הזאת, שקמט הגיע, חנו כהף לבו הכצוע והחגשמה.